

**עין משפט
נר מצוה**

קל.

יש נוחלין פרק שמיני בבא בתרא

מסורת הש"ס

צב א מיי פ"ז מהלכות
אבות הלכה כצ סג
עשין מ טושיע' אה'ע ס'
מט סקי' ב:
צב ב מיי פ"ז מה'ל' מחלות
הלכה כ סג עשין ז'
טושיע' מו'ת ס' רפא סקי'
ס:
צד ג מיי פ"ד ס' ופ"ג מה'
זכיה וממנה ה"ל' סג
שס טושיע' שס:

וקדושין. שאם קידש אשה לפני עדים וחזר ואמר בתוך כדי צדור להוו מתנה ולא להוו קדושין אין שומעין לו ומקודשת ואינה מקודשת ומוסרה לרצנן היא משום לעו ממזרות אם מנשא לאחר בלא גט: **בתנ'י** האומר איש פלוני יירשני אפי' אחיו צמקום שיש להסוא מלווה בת: או צמי פירשני. ויש לו בן: לא אמר כלום. שעקר את הירושה ממקומה. ודייקינן בגמרא הא בן זין הבנים דר'אוי לירש קתת קנה גם הכל ולפוס הך דיוקא לא מתקומא הך סיפא אליבא דההוא מאן דלעיל [קס"ג]: דקתני גבי ריבה לאחד ומיעט לאחד שאם אמר משום ירושה לא אמר כלום דהיינו

(א) לעיל קב: קט: לקמן קל. קמא. (ב) ע"י סוס' יבמות ז': ד"ה וזמרי, (ג) דרכי סל', (ד) עיי' לע"פ.

תורה אור השלם
1 וקתיה ביום הנחילו את בניו את אשור ויקרה לו לא יוכל לבכר את בן הָאוּבָה על פי בן השנואה הבכר: דברים כא ט:

הגהות הב"ח

(א) גמ' לבר מעבודת סוכים וקדושין. יב' ה"ה לעינן מזהר את אשור ויקרה לו לא להגיד הר' לגב' מקדושין דאי צבי נלהדר בתר קדיש או הו' או ה' לא ה' וילנין ואפי' שטקנין בחמתו עינן א"ע"ג דקיימת מדין ותקובת עבודת סוכים נמי כיון דלאתפס דבי לעבודת סוכים לא נלמד קא איכתיב ליה חסידה פליגי: (ב) רש"ב'ס ד"ה ואיבעת פומ' וכו' ר"י בן דרובה הו' דשמע' למ"ק: (ג) ד"ה לל' מו וכו' ואפי' הנחילו לירשו. יב' הלכות' גרסא שה פירוש דתוק דאי בניו ולא דוקא אפי' יורשו כל יורשי משמע אלא גרסא דבניו דוקא וי"מ מכתב את בניו את מרבה נמי אחר הנחילו לירשו אבל שמי' ראו יורשו ליל' בניו לא ה' וק"ל: (ד) ה"ה' סיכל וכו'. יב' פ"ק' דחולין מצבו הסוס' ח"ל דף כ"ב בשו"ס דוכתב ל"ג תמויה דשיכול משמע דאי לא ה' קרא לא ה' אמיא הי' אבל והל' דין הוא משמע דנל'א דאי קרא ה' לו לומר כן עכ"ל ופי' ה' מחיי' למשע"ל מ"ש סאן:

מוסף רש"י

וקדושין. המקדש אשה והתנאה אפי' שחזר בתוך כדי צדור לירש חותו נודים פו. ושם. חזק ממנו נועבד עבודת סוכים ומקדש ומגושה.

מוסף תוספות

א. אבל על את במקום בת מורה. כו' ישמעאל בריה דהוא קי' ליה במילי דאבוה וכו'. ר"ן. ב. אלא דטובא אשכחן בגמי' דיכול לומר וליטמך ולא קאמר. ריע"ב'.

(א) וקדושין: **בתנ'י** - האומר איש פלוני יירשני במקום שיש בת בתי תירשני במקום שיש בן לא אמר כלום שהתנה על מה שכתוב בתורה **ר' יוחנן בן ברוקה אומר**: אם אמר על מי שראוי לירשו דבריו קיימין ועל מי שאין ראוי לו לירשו אין דבריו קיימין: **גמ'** טעמא דאחר במקום בת וכת במקום בן הא בן בין הבנים וכת בין הבנות דבריו קיימין אימא סיפא רבי יוחנן בן ברוקה אומר אם אמר על מי שראוי לירשו דבריו קיימין היינו תנא קמא וכי תימא רבי יוחנן בן ברוקה אפילו אחר במקום בת וכת במקום בן קאמר והתניא רבי ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן

ברוקה אומר לא נחלקו אבא וחכמים על אחר במקום בת וכת במקום בן שלא אמר כלום על מה נחלקו על בן בין הבנים וכת בין הבנות שאבא אומר יירש וחכמים אומרים לא יירש איבעית אימא מדקאמר לא נחלקו מכלל דתנא קמא סבר נחלקו איבעית אימא כוליה דרבי יוחנן בן ברוקה היא וחסורי מחסרא והכי קתני האומר איש פלוני יירשני במקום שיש בת בתי תירשני במקום שיש בן לא אמר כלום הא בת בין הבנות ובן בין הבנים אם אמר יירש כל נכסיו דבריו קיימין שר' יוחנן אומר אם אמר על מי שראוי לירשו דבריו קיימין אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כרבי יוחנן בן ברוקה ובן אמר רבא הלכה כר' יוחנן בן ברוקה רבא אמר רבא מאי טעמיה דרבי יוחנן בן ברוקה אמר קרא והיה ביום הנחילו את בניו התורה נתנה רשות לאב להנחיל לכל מי שירצה אמר ליה אביי הא מלא יוכל לבכר נפקא הווא מיבעי ליה לכתבתי אבא חנן אמר משום רבי אליעזר מה

בין הבנים אמרי רבנן אין דבריו קיימין ונמצא רישא מימינא להשמיענו כח דרבנן דלפילו זבין זין הבנים אמרי לא אמר כלום וסיפא מימינא להשמיענו כח דר' יוחנן בן ברוקה דלפילו באחר במקום בת פליג דרבנן ואמר דבריו קיימין ולא למידק מינה כדדייקינן לעיל טעמא דאחר במקום בת כו' דהוא הדין נמי לבן זין הבנים דלא אמר כלום אל' משום רבי יוחנן בן ברוקה דלפילו דרבי יוחנן בן ברוקה לא אמר על מי שראוי לירשו אחר בתוך כדי צדור ודור יש לו אחין דאחין קודמין לאחי אציו לא אמר כלום והואיל ואין ראוי לירשו עד שתמותו בתו ואחיו: ומשנינן מדקאמר רבי ישמעאל לא נחלקו מכלל דפליגי חזריו עליו ואמרין נחלקו. ומתני' רבנן היא דמוקמי פלוגתאיהו אפילו באחר במקום בת ומתני' כולה כדפרישית: ואיבעית אימא. לא פליגי רבנן עליה דרבי ישמעאל אלא דכולי עלמא מודו דלא פליגי באחר במקום בת דודאי לא אמר כלום אלא צבן זין הבנים הוא דפליגי רבנן ורבי יוחנן בן ברוקה והאי דקאמר רבי יוחנן בן ברוקה אומר אם אמר על מי שראוי לירשו דבריו קיימין היינו זבין זין הבנים דראוי לירשו ודקאמר רבי יוחנן בן ברוקה היינו ת"ק מריך כולה מתני' דהך צבא בתרימא רבי יוחנן בן ברוקה היא (א) דשמע' למ"ק דאמר גבי ריבה לאחד ומיעט לאחד דלא אמר משום ירושה לא אמר כלום דהיינו בן זין הבנים ואתא אישו למימר דירית והכי קתני האומר איש פלוני יירשני במקום שיש בן לא אמר כלום שרבי יוחנן בן ברוקה אומר אם אמר על מי שראוי לירשו שיש בת או צמי פירשני במקום שיש בן זין הבנים וכת זין הבנות הוא דדבריו קיימין אבל אמר על מי שאינו ראוי לירשו כגון שאמר איש פלוני יירשני במקום שיש בת או צמי פירשני במקום שיש בן לא אמר כלום: **הלכה כרבי יוחנן בן ברוקה**. וכדשמע' טעמא דמתניתין דמשמע דבזבן זין הבנים קאמר כדדייקינן לעיל וכדאוקימנא דכולה רבי יוחנן בן ברוקה היא. ואיכא נמי למידק מדלא קאמר שמואל הלכה כרבי יוחנן בן ברוקה אפי' אחר במקום בת וכת במקום בן וטעמא דרבי יוחנן בן ברוקה דמפריש' לקמן מציוס הנחילו את בניו משמע נמי דבזבן זין הבנים קאמר ועל נמי הכי אמרינן [קס"ג]: אמר אפי' הכי קאמר האומר על תינוק זין הבנים יירש כל נכסיו כרבי יוחנן בן ברוקה מכלל דהוה סבירא להו דלא פליגי אלא צבן זין הבנים הלכך ל"ש אם אמר פלוני צבי יירש כל נכסיו אמר יירש כל נכסיו דבריו קיימין ואפי' אם כתב כן דלא שנה את אמר ל"ש כותב כדמוכח לקמן בפירקין (דף קל"ג). א"ר הוה סביב מרע שכבד כל נכסיו לאחר וראוין את ראוי לירשו נוטלין משום ירושה וא"ל ר"ג גבי גטוי' למה לך אי סבירא לך כרבי יוחנן בן ברוקה אימא הלכתא כר' יוחנן בן ברוקה דשמעתך כר' יוחנן בן ברוקה קא אזלא. והא דלמרינן לקמן [קל"א]: אמר שמואל הכותב כל נכסיו לאשתו לא עשה אלא אפטרופא ואמרין הוא הדין נמי לבנו דלא כבד לו כל נכסיו לא עשאו אלא אפטרופא הי"מ כותב לשון מתנה לו אומר לשון מתנה לכבדו איכוין להקנות לו נכסיו אבל לשון ירושה קנה הכל כדון תורה כדנפקא לן מציוס הנחילו את בניו דבשלמא לשון מתנה אינה למימר דהקנה לו הני נכסים להיומן בחזקתו כדון אפטרופא שגם כשעשאו אפטרופוס נתיקומה מתנתו שיש נוטן מתנה גמורה ויש שנותן מתנת אפטרופוס אבל ירושה אינה יכולה להיות אלא אם כן קונה הנכסים קנין גמור לישון ירושה משמע שקם תחת המוריש לקנות נכסיו לגמרי ולהיות מוחזק בהן להיות שלו כמורישו אבל אם אינו אלא אפטרופוס נמצא שלא הוריש לו כלום וגם בהלכות גדולות מנאמי סייג לדבריי. והני מילי כשאין צדור אז יוכל להנחיל כל נכסיו לאחד מהן אבל אם יש צדור אינו יכול להנחיל חלקו לאחד מהן כדנפקא לן לקמן [ע"ג] מלא יוכל לבכר: **ציוס הנחילו**. והוה מצי למכתב ציוס שניחלו בניו: **לל מיי שירא**. מבניו שניתן להם לירשו מלאה הן להורישו הכל. ולשוניא קמא דמשנינן לעיל דפליג רבי יוחנן בן ברוקה אפי' באחר במקום בת איכא למימר נמי דמהכא נפקא ליה וצניו לאו דוקא אלא יורשו (א) ואפי' הראוי לירשו יורש קרינא ציה: **מלא יוכל לבכר נפקא**. דהכי משמע בצורה לא יוכל להעציר מבכור ולהנחיל לאחריים אבל שאר נכסיו בלא חלק בצורה יוכל להנחיל אחד מבניו:

רבינו גרשום

וקדושין. שאם חיבב על בהמה להקריב לעבודת סוכים ואמר להקריבה בחורו בו לאת' בתוך כדי דבור לא הויא חזרה ואסורה בהנחה וקדושין נמי אם קידש אשה ובתוך כדי דבור חזר בו אפי' תופסיין בה קדושו וצריכה גט: פ"ס' ר' יוחנן [בן ברוקה] אומר אם אחר איש פלוני שאמר יירשני במקום שיש בת אם ראוי לירשו הוא אם לא היתה בת כגון שהיו אחיו דבריו קיימין וירש במקום בת. טעמא דאחר במקום בת. משום הכי אמר ת"ק דלא אמר כלום דמתקרא חתלה מן הדין ולא שאמרי' ר' יוחנן בן ברוקה דלומר דא בן זין הבנים כלומר דא בן זין הבנות כלבן אודי בן גטוי' ולא לישא בניו הויאל ונחמיו למי שהווא יורש גמור דבריו קיימין והוא הדין אם לא ה' לו בני' אלא בנות ורצה ליתן לבת אחת בין שאר הבנות: אימא סיפא וכו' וכי תימא ב'א קמפליג' ר' יוחנן [בן ברוקה] מיקל טפי מנאן קמא דאיך אפר על אחר דרביא לירשו במקום שיש בת דקריבה ליה טפי דבריו קיימין. וכן בת במקום בן: והא תניא כו'. וכיון דקאמר ר' ישמעאל דלא נחלקו אבא וחכמים על דבר זה הדין קדושין לרובתיה דדייקינן טעמא דאחר במקום בת כו' דר' יוחנן היינו ת"ק. איבעית אימא תריץ הכי מדקאמר ר' ישמעאל לא נחלקו מכלל דר' ישמעאל ר' יוחנן סבר דנחלקו ור' יוחנן לאו היינו ת"ק. ואיבעית אימא תריץ הכי כולה מתני' ר' יוחנן בן ברוקה היא וחסורא מחסרתא מתני'. והכי קתני לה האומ' איש פלוני יירשני וכו': התורה נתנה רשות לאב להנחיל לכל מי שירצה מבניו. כלומר הנחילו לירשו משמע: הא מלא יוכל לבכר. נפקא. דמי ליה כי את הבכור בן השנואה יכיר מאי האי דכתיב לא יוכל לבכר וגי' כלומר בכור אי אתה יכול ליתן חלקו לאחר הא לישא בניו יכול ליתן חלקם לאחר: אלא ההוא לא יוכל לבכר מיבעי ליה לכתבתי אבא חנן כו'